

Jedno poljsko mišljenje o njemačkom revizionizmu

Radovan Vukadinović

Vanjska politika Poljske, a i čitava historija postojanja poljske države, bila je uvijek tijesno povezana, silom prilika, s događajima na zapadnoj strani poljskih teritorijalnih granica. U jednom neprekidnom praćenju svega onoga što dolazi od Njemačke (danas Zapadne) poljska diplomacija i vanjska politika pokušavala je da brzo reagira u obrani nacionalnog integriteta shvaćajući da ne samo historijske tradicije već i mnogi drugi razlozi zahtijevaju veliki oprez i budnost u odnosima sa zapadnim susjedom.

Zato nije ni čudo da i današnja Poljska s velikim interesom prati vanjskopolitička reagiranja i događaje na unutrašnjem planu u Zapadnoj Njemačkoj i da se svaki novi potez vlade u Bonnu pažljivo i sistematski proučava u Varšavi. Poučena nemilim iskustvima iz prošlosti Poljska želi da zaista dosljedno i po mogućnosti objektivno prati razvoj zbivanja u Zapadnoj Njemačkoj.

Danas je naravno situacija sasvim drukčija, jer je pitanje poljsko-njemačkih direktnih dodira ublaženo postojanjem Njemačke Demokratske Republike, a osim toga problemi vezani uz poljsko-njemačke odnose imaju jedan mnogo širi politički značaj nego što je to bilo nekad.

Ali bez obzira na sve to, sve pojave vezane uz poljsko-njemačke odnose, pa tako i otvorena organizirana akcija zapadnonjemačkih revizionista, za Poljsku su od velikog interesa jer služe kao neprekidna, stalno prisutna indikacija namjera i težnji Nijemaca a naravno i bonske vlade.

Članak¹ Edmunda Meclewskeg, koji se inače već duže vremena bavi problemima vezanim uz poljsko-njemačke odnose, posvećen je upravo njemačkom revizionizmu — pitanju koje je za Poljsku i njene ljude uvijek aktuelno. Po autorovim shvaćanjima jedan od najvažnijih elemenata politike Zapadne Njemačke predstavlja danas revizionizam, koji nastoji da izgladi posljedice dvaju izgubljenih ratova njemačkog militarizma i da naprosto stvori uvjete za jedan drukčiji, suvremeniji, militarizam u današnjim novim uvjetima. Tom cilju treba da posluži i politika saveza sa Zapadom i propagiranje »istočne politike« koja iako novim formama i metodama još uvijek ostaje u znaku »Drang nach Osten«.

Jer zapravo gubitak nekadašnjih njemačkih teritorija i predstavlja najteži udarac koji su Nijemci direktno osjetili. Cilj njemačkog revizionizma je ne samo »steći izgubljene« teritorije, već taj program u jednom širem smislu ide i za stvaranjem njemačke hegemonije u centralnoj i istočnoj Evropi.

S druge, unutrašnje strane revizionistički program Zapadne Njemačke je program teritorijalnih pretenzija koji se nastoji obrazložiti najrazličitijim argumentima počevši od historijsko-pravnih pa sve do ekonomsko-etičkih.

To su uvodne postavke Meclewskeg i zapravo glavna misao članka koju je autor prilično detaljno razvio i obrazložio posluživši se pri tome čitavom serijom zvaničnih njemačkih materijala.

Ovaj članak Meclewskeg daje ustvari i genezu revizionističkog programa i sadrži svakako i neke vrijedne historijske komponente koje mogu

1) Edmund Meclewski »Rewizjonizm w polityce bonnskiej anno 1962«
Sprawy Miedzynarodowe-Warszawa 6.

korisno poslužiti ne samo za upoznavanje revizionizma, već jednim svojim dijelom može bolje osvijetliti politiku Zapadne Njemačke uopće.

Revizionistički program počeo se odmah nakon rata stvarati u udruženjima njemačkih izbjeglica koji su s terena nekadašnjeg Trećeg Reicha masovno pristizali na teritorij Njemačke, tada u rukama triju zapadnih saveznika. I političke partije zapadnog dijela Njemačke prihvatile su odmah po svom formiranju mnoge postavke revizionističke politike, a 1949, kad je stvorena Savezna Republika Njemačka, niz službenih predstavnika novoformirane vlade dao je izjave o tome da Njemačka postoji u svojim starim granicama i da jedino mirovni ugovor s Njemačkom (naravno samo Zapadnom) može odlučiti o nekim eventualnim promjenama.

U svom daljnjem razvoju posebnu ulogu odigrala je BHE (Bund der Heimatvertriebenen und Entrechteten) koja je predstavljala političku partiju doseljenih Nijemaca. Međutim, uskoro je politika BHE našla svoje mjesto u programima ostalih zapadnonjemačkih političkih partija, vlade i parlamenta tako da je sama partija BHE izgubila potrebu svoga daljnjeg postojanja.

Sezdesete godine značile su i jedan skoro završeni proces identifikacije teritorijalnih pretenzija — doseljeni Nijemci našli su ne samo svoju podršku već je njihov program sasvim ušao u sastav vanjske politike Zapadne Njemačke. Ovdje autor Meclowski citira izjavu državnog sekretara Thediecka: »... Milijuni Nijemaca manifestiraju svoja pretendiranja na povratak rodnih krajeva i pravo na samoopredjeljenje, što predstavlja smjernice za federalnu vladu i potvrdu njene politike, koja teži vraćanju jedinstvenoj Njemačkoj u miru i slobodi.«²

Bez obzira na pokušaje Bonna da prikaže kako grupe »unutrašnjeg pritiska« (to jest doseljeni Nijemci) »guraju« politiku Zapadne Njemačke u pravcu revizionizma evidentno je da i jedna i druga strana veoma složno djeluju u nastojanjima da ostvare svoj sada već jedinstveni zajednički program.

Poseban položaj Zapadne Njemačke, intenzivan privredni razvoj koji ju je postavio na treće mjesto u svijetu, izgradnja snažne militarističke osnove u današnjem neprekidnom konfliktu Istok—Zapad, doveli su do mogućnosti korištenja »šansi« zajedničke borbe Zapadne Njemačke sa Zapadom protiv Istoka.

Naravno da se pri tome Njemačka morala odreći davnih nacionalnih motiva, koji su danas sasvim providni, i ući u tu borbu pod firmom obrane Zapada i suzbijanja komunizma. Kao veoma snažna antikomunistička država Zapadna Njemačka se obilato koristi »borbom protiv komunizma« u realizaciji svoje istočne politike. Povezivanje vlastitih ciljeva i interesa s ideološkim ciljevima omogućuje Zapadnoj Njemačkoj da dobije mnogo širu podršku antikomunističkog bloka i da tako i stari, njemačko-poljski konflikt postane prvenstveno i jedino (sa stanovišta Zapadne Njemačke) političko-ideološki sukob na relaciji odnosa Istok—Zapad.

Osvrćući se na politiku Savezne Republike Njemačke autor smatra da sve veća uloga koju Zapadna Njemačka dobiva u zapadnom bloku predstavlja potencijalnu opasnost izbijanja naglog vojnog, pa čak i atomskog sukoba. Vlada Savezne Republike vrši stalni pritisak na svoje saveznike i neprekidno nastoji da u prvi plan borbe protiv komunizma proturi i pitanje svojih nekadašnjih teritorija na istoku. Karakterističan je stav Zapadne Njemačke u pogledu plana Rapacki, koji je odbijen bez ikakve diskusije, a isto tako vršen je i pritisak da slično stanovište prema planu Rapackog zauzmu i ostale zapadne zemlje prije svega Sjedinjene Države.

Uporedo s lansiranjem koncepcija o jedinstvu Evrope i samoopredjeljenju naroda u Saveznoj Republici se javno ističu parole koje propovijedaju i otvoreno propagiraju »revolucionarni rat« i »oslobođenje Istoka«. Politički planovi nastoje se potpomoći i ekonomskim sredstvima, pa je tu naročito dobro došla ideja evropske integracije, koja bi po mišljenju Zapadne Njemačke trebala da ima svoj centar baš u Njemačkoj. Ostale zemlje Evrope trebale bi da budu veliki proizvodni rezervoar, sposoban da pomogne ostvarenje njemačkih ekspanzionističkih planova.

Ovdje Meclowski daje i nekoliko tipičnih citata iz raznih njemačkih listova koji najbolje ilustriraju atmosferu u kojoj danas egzistira njemački revizionizam. Spominju se izjave — počevši od onih čisto programatskog karaktera pa sve do onih, izrečenih prijetećim tonom — koje nastoje

2) Bulletin des Presse und Informationsamtes der Bundesregierung, 122 od 6. srpnja 1960.

upozoriti sve one što se »miješaju« u njemačku politiku, da je to vrlo opasna intervencija i da će svaki pokušaj stvaranja mostova sporazumijevanja biti dočekan u Njemačkoj s vidljivim nezadovoljstvom.

Zanimljivo je i izlaganje pravnih aspekata revizionističke politike koji polako nadopunjuju, a ponekad i zamjenjuju već poznate ideje o »jedinstvu Evrope«, »politici oslobođenja Istoka« i o borbi protiv komunizma. Jedna od vodećih pravnih njemačkih teorija ove vrste pojavila se u obliku »prava na rodne zemlje« (Recht auf dem Heimat). Takva i slična rezoniranja dovode do toga da se tvrdi kako pravo na samoopredjeljenje pripada stanovništvu a ne državi; države pobjednice nemaju pravo da stanovništvu oduzimaju ili ograničavaju njegova prava — država je kažnjena samom likvidacijom hitlerovske Njemačke, i prema tome jedina legalna država koja danas postoji i zastupa Nijemce nije niti agresor niti poražena država — tako da se ni Saveznoj Republici Njemačkoj ni njenom stanovništvu ne mogu oduzeti prava da teže za mirnom revizijom svojih granica.

Iz ove naoko jednostavne teorije ipak se nazire jedna malo dublja namjera, a to je prije svega želja da se u odnosu na zapadne saveznike stvari ne nazivaju svojim pravim imenima i da se geslima kao što su pravo na samoopredjeljenje i pravo na rodne zemlje prikriju prave težnje njemačke politike.

Nedavno su u službenom vladinom biltenu Bulletin des Presse und Informationsamtes der Bundesregierung, broj 38, publicirane takozvane »getingenske teze« koje ustvari sumiraju aktuelnu revizionističku politiku.

Trideset getingenskih teza u velikoj mjeri ponavlja ono što je već davno rečeno o postojanju jedino Savezne Republike Njemačke, o sovjetskim smetnjama za ujedinjenje, o nemogućnosti mirne revizije granica s Poljskom i slično, ali zato teze donose i neke »novitete«. Tako na primjer teza 6. tvrdi da Nijemci nikada i ni u bilo kojem obliku neće prihvatiti odluke o granicama, jer se tu radi o pravu naroda na samoopredjeljenje i o ustavom zagaranjanoj jednakosti svih građana pred pravom. Ta teza zapravo predstavlja samo jedno upozorenje, da čak i u slučaju da dođe do mirovne konferencije o pitanju Njemačke — Zapadna Njemačka neće prihvatiti ta rješenja, jer bi ona bila automatski suprotna njemačkim revizionističkim ciljevima.

Tačka 24. getingenskih teza ide i dalje u pokušaju da potpuno identificira politiku i ciljeve Zapada s njemačkim revizionističkim planovima: »... Treba tražiti međunarodne snage i uspostavljati veze, koje bi htjele i djelovale u tom pravcu da se na mjesto postojećeg bespravljiva ponovno uspostavi pravo«.

U čitavom ovom tekstu ni na jednom mjestu nema riječi osude hitlerovskog režima i zločina. Ali zato posljednja teza apelira da obje strane »zaborave uspomene iz prošlosti« — zaista malo neukusan znak jednakosti između ovih »obaju strana« i pomanjkanje osjećaja mjere kod sastavljača.

Na kraju autor članka pruža i nekoliko podataka o revizionističkoj djelatnosti u Saveznoj Republici Njemačkoj koja posljednjih godina postaje sve življa. Tako je na primjer u prvoj polovini prošle godine (podaci su iz lista Ost-West-Kurier) na revizionističkim zborovima širom Njemačke sudjelovalo 768 hiljada ljudi. Prema istim izvorima ukupni troškovi organizacije samo ovih zborova iznosili su oko 120 milijuna maraka.

Meclewski u završnom dijelu svog članka ukazuje još jednom na ulogu revizionističke politike u suvremenim međunarodnim odnosima i ističe da upravo politika Savezne Republike Njemačke u velikoj mjeri otežava i onemogućuje popuštanje međunarodne zategnutosti. Svakako se u tom pogledu obilno koristi i situacija stvorena u Potsdamu i nakon njega te bi jedino potpisivanje mirovnog ugovora s Njemačkom definitivno riješilo posljedice II svjetskog rata i proklamiralo postojeći status quo u Evropi. Isto je tako jasno da bi priznanje granica od strane zapadnih saveznika pružilo značajan doprinos osiguranju mira i sigurnosti u Evropi i samim tim pomoglo sređenju današnje političke situacije.